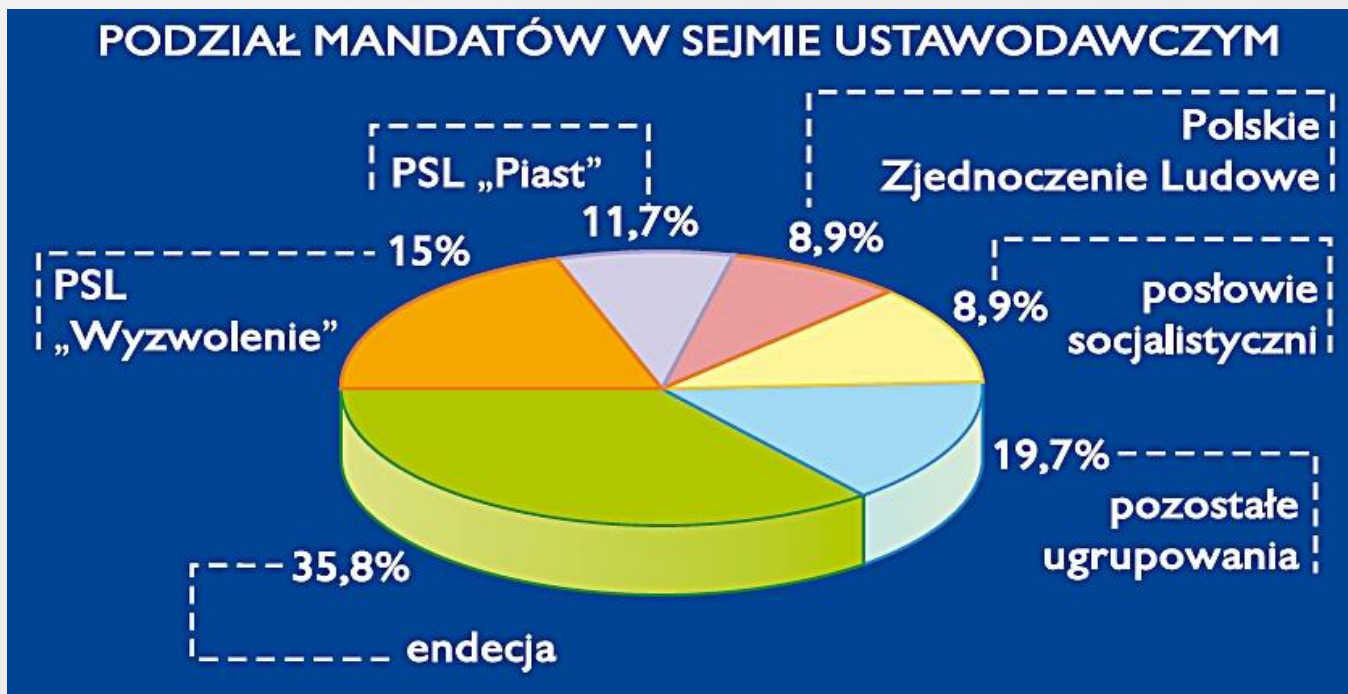

Życie polityczne w odrodzonej Polsce

Wybory do Sejmu Ustawodawczego

- Pierwsze po odzyskaniu niepodległości wybory do sejmu odbyły się **26 stycznia 1919 roku**, ale tylko w tych częściach ziem polskich, gdzie było to możliwe.
- Wybory te zostały zbojkotowane przez komunistów.

MAŁA KONSTYTUCJA

- Najważniejszym zadaniem pierwszego sejmu polskiego po odzyskaniu niepodległości było stworzenie podstaw prawnych do działania państwa. Ponieważ przygotowanie pełnej konstytucji w krótkim czasie nie było możliwe, 20 lutego 1919 roku Sejm Ustawodawczy przyjął tzw. małą konstytucję.
- Miała ona obowiązywać do czasu uchwalenia właściwej ustawy zasadniczej.
- Według małej konstytucji Sejm Ustawodawczy stanowił suwerenną władzę w państwie, zaś Naczelnik Państwa wraz z rządem władzę wykonawczą, realizującą uchwały sejmowe.
- Zarówno Naczelnik Państwa, którym został Józef Piłsudski, jak i rząd z premierem na czele byli odpowiedzialni przed sejmem. Naczelnik w porozumieniu z sejmem powoływał rząd.
- W takiej sytuacji Piłsudski tracił swoją faktycznie dyktatorską dotąd władzę.

KONSTYTUCJA MARCOWA

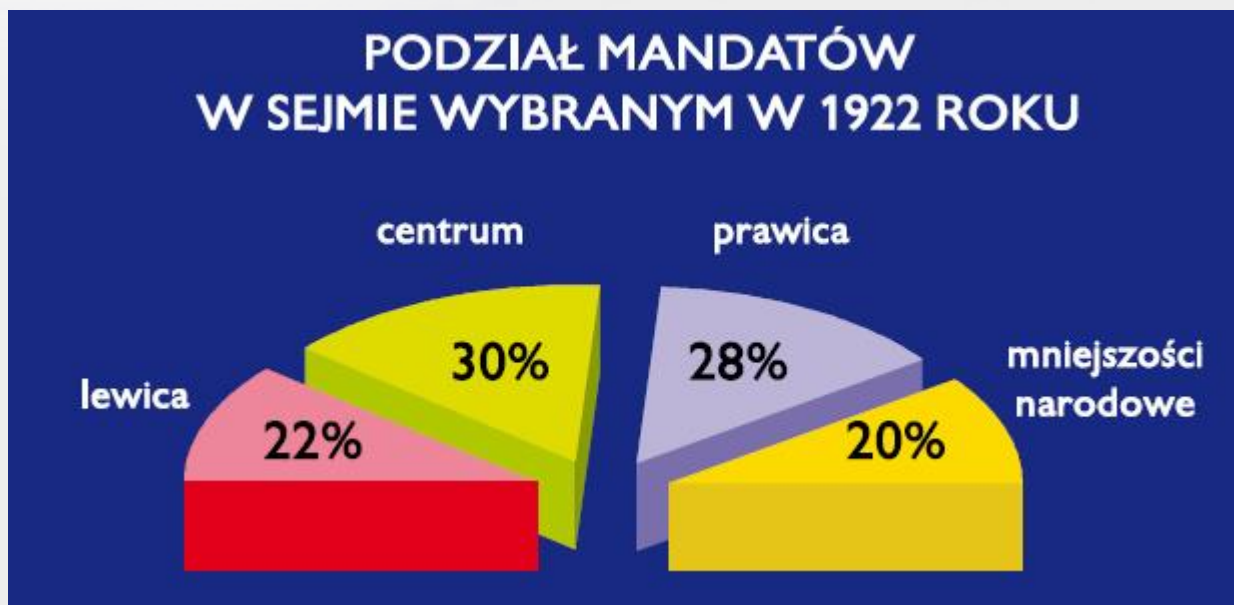
- Sytuacja w pierwszych latach niepodległości, gdy utrwalano granice kraju i walczono z bolszewikami, dodatkowo komplikowana przez wielokrotne zmiany rządów, nie sprzyjała pracom parlamentu nad konstytucją. Dopiero oddalenie bolszewickiego niebezpieczeństwa jesienią 1920 roku spowodowało przyspieszenie prac nad ustawą zasadniczą.
- Po sporach politycznych (dotyczących m.in. uprawnień przyszłego prezydenta) 17 marca 1921 roku Sejm Ustawodawczy zatwierdził nową konstytucję, którą od miesiąca jej uchwalenia nazwano Konstytucją marcową.
- Była to jedna z najbardziej postępowych konstytucji ówczesnej Europy. Polsce gwarantowała ustrój demokracji parlamentarnej, a jej obywatelom pełnię praw.

KONSTYTUCJA MARCOWA

- władza ustawodawcza spoczywała w rękach dwuizbowego parlamentu,
- parlament składał się z sejmu i senatu
- obowiązywał proporcjonalny system wyborczy – każda partia polityczna miała otrzymać taki procent miejsc w sejmie, jaki uzyskała w wyborach
- funkcję głowy państwa pełnił prezydent wybierany przez Zgromadzenie Narodowe na 7-letnią kadencję
- bieżącą politykę prowadził rząd, który był powoływany przez sejm i podlegał jego kontroli

WYBORY DO SEJMU I SENATU

Pierwsze po uchwaleniu konstytucji wybory do sejmu i senatu odbyły się w listopadzie 1922 roku. Stanęli do nich politycy reprezentujący aż 19 ugrupowań politycznych. Prawica skupiona w bloku Chrześcijańskiej Jedności Narodowej (od skrótu ChJN – nazywanego Chjeną) zdobyła 28% mandatów, centrum 30%, a lewica 22%.

WYBORY PIERWSZEGO PREZYDENTA POLSKI

- Kolejnym etapem tworzenia instytucji państwowych był wybór prezydenta Rzeczypospolitej 9 grudnia 1922 roku.
- Spośród 5 zgłoszonych kandydatur dopiero w piątej turze głosowania Zgromadzenie Narodowe wybrało pierwszym prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej profesora Gabriela Narutowicza.

Gabriel Narutowicz (1865–1922),
inżynier hydrotechnik,
elektryk, profesor Politechniki w
Zurychu, minister robót
publicznych, minister spraw
zagranicznych, pierwszy prezydent
Rzeczypospolitej Polskiej

ZABÓJSTWO GABRIELA NARUTOWICZA

- 16 grudnia 1922 roku, w trakcie zwiedzania wystawy w warszawskim Towarzystwie Zachęty Sztuk Pięknych, prezydent został zastrzelony przez fanatycznego nacjonalistę Eligiusza Niewiadomskiego.
- Zabójstwo głowy państwa było szokiem dla społeczeństwa i polskich elit politycznych.

Straszne nieszczęście spadło na naszą Ojczyznę!
Pierwszy Obywatel Państwa, Pierwszy Prezydent Rzeczypospolitej

GABRIEL NARUTOWICZ

zginął z ręki skrytobójcy.

Przeżalenie ogarnęło wszystkich, że znalazł się w Narodzie naszym człowiek, który odważył się targnąć na życie Głowy Państwa.

Czyn ten wywołał podniecenie szczególnie w umysłach gorętszych, które chciały w tej chwili dać temu wyraz.

Powodowanie się jednak pierwszym wrażeniem mogłoby po-

Niewiadomski rozstrzelany.

W. emisja biletów skarbowych na 200 miliardów marek.

Z OBROD SENATU.

PREMIUM
120 Ml.
WYCHODZI WYDANIEM I. 120 Ml.

KURJER LWOWSKI

wychodzi codziennie o godzinie 9 rano.

Prezydent Rzpltej GABRIEL NARUTOWICZ zamordowany.

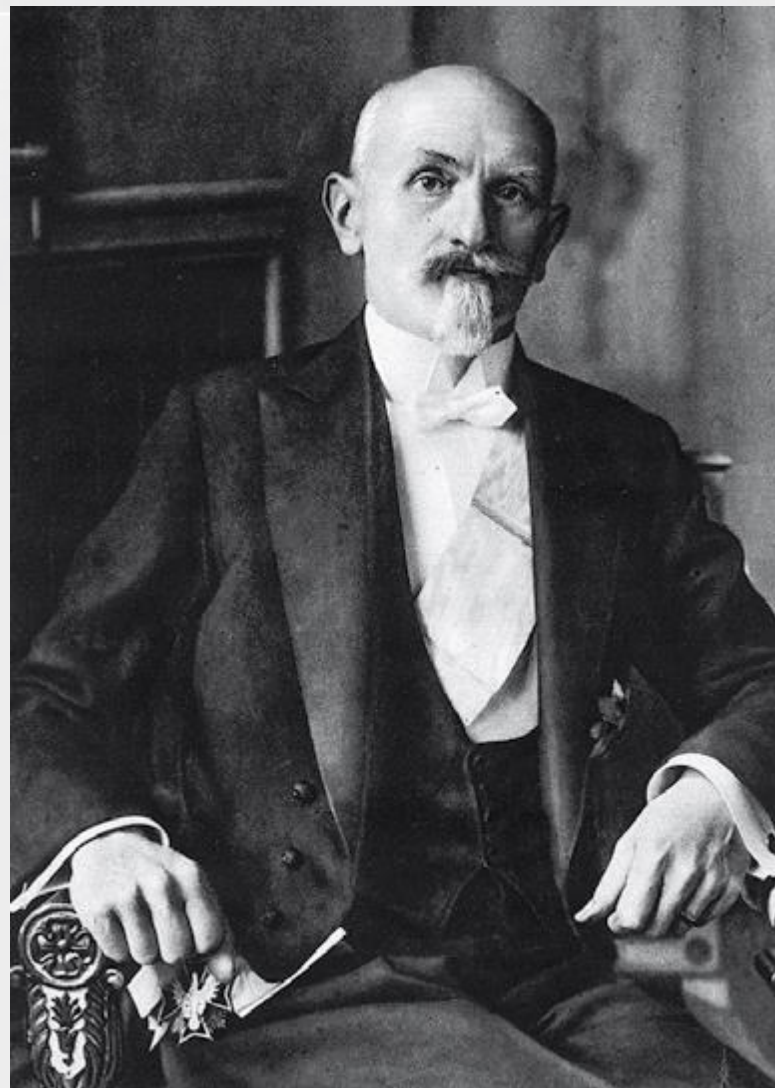
Zgromadzenie Narodowe wybrało drugiego prezydenta Państwa dnia 20 bm. o g. 12 w południe w Warszawie.

Stanisław Wojciechowski

- 20 grudnia 1922 roku ponownie zebrało się Zgromadzenie Narodowe, które na urząd prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wybrało profesora Stanisława Wojciechowskiego.

Stanisław Wojciechowski (1869–1953), polski polityk i działacz spółdzielczy, drugi prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Józef Piłsudski

- Z propozycji ubiegania się o fotel prezydencki nie skorzystał Józef Piłsudski.
- W proteście przeciw nadmiernemu, jego zdaniem, ograniczeniu uprawnień głowy państwa usunął się z czynnego życia politycznego i zamieszkał w podarowanej mu przez naród willi w Sulejówku pod Warszawą.

Słowniczek

- **ordynacja wyborcza** – ustawa, akt prawny określający zasady przeprowadzania wyborów, np. parlamentarnych, prezydenckich.
- **mała konstytucja** – tymczasowe przepisy regulujące podstawy ustrojowe oraz system sprawowania władzy.
- **koalicja** – porozumienie partii politycznych zawarte na czas kampanii wyborczej do parlamentu – tzw. Koalicja wyborcza zawarte w celu utworzenia wspólnego rządu – tzw. koalicja rządowa powstaje wówczas rząd koalicyjny, porozumienie zawarte w celu stworzenia większości parlamentarnej – tzw. Koalicja parlamentarna.